

NOTIȚĂ EDITORIALĂ

CARTEA ASCULTĂRII

Ediție îngrijită de

Florin Stuparu și monahul Filotheu Bălan

editura
Σοφία

București

CUPRINS

<i>Notiță editorială</i>	5
--------------------------------	---

PARTEA I:

CARTE PENTRU ASCULTARE

ADUNATĂ ÎN SCURT DIN FELURITE CĂRȚI

Cuvînt postnicesc al celui întru sfinți părintelui nostru Vasilie cel Mare, Arhiepiscopul Bisericii Capadochiei, și sfătuire pentru lepădarea de lume și pentru desăvîrșirea duhovnicească	7
Din cele pustnicești ale aceluiași	20
Cuvinte ale cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Efrem Sirul.	42
Cuvînt al Sfîntului Casian	59
Din viața Cuviosului Eftimie	62
Al Sfîntului Diadoh	64
Din <i>Pateric</i>	65
Cuvinte folositoare de suflet ale preacuviosului părintelui nostru Zosima	70
Cuvîntul al treilea al Sfîntului Isaia Pustnicul	82
Cuvînt al Sfîntului Varsanufie	86
Din cartea Avvei Dorothei	88
Din cartea Sfîntului Nil Sinaitul, din cuvîntul cel postnicesc	105
Cuvînt al preacuviosului părintelui nostru Ioan Scărarul pentru fericita și pururea pomenita ascultare	108
Cuvîntul al șaptelea al Sfîntului Isaac Sirul.	135

Din cartea pentru ascultare a preacuviosului părintelui nostru Teodor Edeseanul.	138
Din cartea preacuviosului părintelui nostru Theodor Studitul.	141
Din capetele Sfântului Simeon Evlaviosul, care a fost stareț Sfântului Simeon Noului Cuvîntător de Dumnezeu	150
Cuvînt al preacuviosului părintelui nostru Simeon Noul Cuvîntător de Dumnezeu, care a fost egumen al Mănăstirii Sfântului Mamant	153
Din capetele pentru ascultare ale aceluiași Sfînt Simeon Noului Cuvîntător de Dumnezeu	163
Cuvînt al Preacuviosului Nichita Stithatul.	166
Din cartea preacuviosului părintelui nostru Nikon de la Muntele Negru	169
Din cartea Sfântului Grigorie Sinaitul	181
Din cartea celui întru sfinți părintelui nostru Calist, Patriarhul Constantinoplei	183
Povestire din parte a vieții preacuviosului părintelui nostru Paisie și arătare pentru adunarea soborului celui împreună cu cuvioșia sa, care cu Pronia lui Dumnezeu se păzește și acum neîmpuținat	192
Oarecari trimiteri pline de mult folos duhovnicesc dintru ale cuviosului părintelui nostru Paisie, starețul și arhimandritul Sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu	206

PARTEA A DOUA:

AȘEZĂMINTELE STAREȚULUI PAISIE

Așezămîntul vieții de obște de la Mănăstirea Dragomirna	235
Înainte cuvîntare pentru rînduiala și așezămîntul vieții de obște în soborul fericitului întru pomenire părintelui nostru starețului Paisie	235
Preasfințite Arhipăstor, de Dumnezeu ales și pus, și Sfințiile Voastre, de Dumnezeu iubitorilor arhieriei, pe care Dumnezeu v-a pus întru păstorirea Bisericii Sale, în această creștinească și pravoslavnică țară a Moldovlahiei,	237
Pentru primirea fraților în călugărie, pentru bolniță, pentru meserii și pentru casele de primire a străinilor	248

Așezămîntul vieții de obște de la Secu (pentru alegerea egumenului din soborul fraților)	255
Hotarele, așezămintele și rînduielile ce s-au hotărît, și s-au așezat și s-au orînduit în soborul nostru.	260
Cuvinte pentru ascultare	263

PARTEA A TREIA:

RĂZBOI ASUPRA AȘEZĂMINTELOR STAREȚULUI PAISIE

I. Războiul cel nevăzut.

Istorie pentru vedenia ce a văzut un părinte, anume Theodosie, din Sfînta Mănăstire a Neamțului, în anul mîntuirii 1797, în luna dechemvrie, pentru aceeași mănăstire, la trei ani după adormirea Preacuviosului Paisie, starețul și arhimandritul Sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu	270
---	-----

II. Războiul cel văzut.

Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu de Andronic Duhovnicul	277
[Despre înnoiri și ctitorii la Mănăstirile Neamțu și Secu și la Schiturile Vovidenia și Sihăstria Secului]	295
Despre sfîrșitul lui Sofronie Vîrnav	303

PARTEA ÎNTÂI: CARTE PENTRU ASCULTARE adunată în scurt din felurite cărți

***Cuvînt postnicesc al celui întru sfinți părintelui nostru
Vasilie cel Mare, Arhiepiscopul Bisericii Capadochiei, și sfătuire
pentru lepădarea de lume și pentru desăvîrșirea duhovnicească***

„Veniți către Mine toți cei osteniți și însărcinați, și Eu vă voi odihni pe voi!” (Matei 11:28) – zice glasul cel dumnezeiesc, însemnînd ori odihna ce va să fie, ori pe cea de aici. Însă [acesta] ne cheamă pe noi o dată îndemnîndu-ne să lepădăm sarcina cîștigării celei multe, prin darea către cei cărora le trebuie; iar alta ca, lepădînd prin facere de bine și prin mărturisire mulțimea păcatelor ce ni se adaugă nouă dintru [multa cîștigare], să alergăm la viața călugărească cea purtătoare de cruce.¹ Deci cel ce a hotărît să-L asculte pe Hristos și să se sîrguiască spre viața cea sărăcească și fără de tulburare este cu adevărat minunat și fericit. Ci eu îl rog să nu facă aceasta fără de ispitire, nici să-și hotărască lui însuși lesnire a vieții și mîntuire fără de luptă, ci mai ales să se deprindă mai-nainte pe sine către buna

¹ Cînd tînărul acela bogat L-a întreat pe Mîntuitorul Hristos ce să facă pentru a dobîndi viața veșnică, Învățătorul i-a răspuns: „Mergi, vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în Cer. Și apoi, luînd crucea, vino și urmează-Mi Mie!” (Marcu 10:21) Stih pe marginea căruia Sfințitul Teofilact scrie așa:

„Mă minunez de tînărul acesta! Căci toți ceilalți vin la Hristos pentru vindecări de boli, însă el caută moștenirea vieții veșnice, deși era stăpînit de cumplita patimă a iubirii de argint. Pentru aceasta – auzind: «Mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor!» – s-a dus mîhnit. Și vezi că nu a zis: Mergi, vinde o parte și cîte puțin și dă! – ci: Vinde-le deodată și dă-le! [...] Și adaugă Domnul: «...și urmează-Mi Mie!» – adică: Împlinește și toate celelalte fapte bune! Pentru că mulți sînt neagonisitori, dar nu sînt smeriți; sau, și dacă sînt smeriți, dar sînt bețivi sau au altă răutate oarecare. Așadar, pentru aceea zice Domnul: Vinde, și dă săracilor și urmează Mie, luîndu-ți crucea, adică gătindu-te pe tine însuși spre moartea cea pentru Mine!” (n. n.)

Respectându-l pe Dumnezeu, înscușință a răbdării scîrbelor celor trupești și duhovnicești. Ca nu cumva, aruncîndu-se pe sine întru lupte neașteptate și apoi neputînd să stea împotriva ispitelor ce îi vin asupra, să se afle alergînd înapoi cu rușine și cu rîs către acelea dintru care a ieșit, să se întoarcă iarăși la lume cu osînda sufletului și să se facă multora sminteală, pricinuind tuturor păreri că viețuirea cea întru Hristos ar fi cu neputință. Pe a căruia primejdie o știți toți cei ce citiți *Evangheliile*, întru care dumnezeiescul glas grăiește așa: „Mai bine îi este lui să i se atîrne o piatră de moară de grumaz și să se arunce în mare, decît să smintească pe unul dintru aceștia mici!”¹ Căci acela va fi vinovat osîndirii nu numai pentru părăsirea rînduiei monahale, ci și pentru pierzarea celor ce s-au răsturnat de dînsul, măcar că el va părea a se încredința pe sine însuși cu gînduri vătămătoare de minte că Îl va îmblîzni pe Dumnezeu petrecînd în lume cu faceri de bine, lucru care îi este lui cu neputință. Căci cel ce n-a putut suferi luptările vrăjmașului în viața [monahală] cea cu anevoie de păcăuit, pentru că este netulburătoare, apoi cum va putea să se îndrepteze cumva din faptele bune în viața cea mult-păcătuitoare?!

Dar, chiar să zică cineva că acela își va îndrepta a sa viață, totuși el nu va scăpa de vina lăsării de Hristos, precum nici ucenicii aceia arătați în *Evanghelii*, pentru care zice dumnezeiescul evanghelist: „Și mulți din ucenici s-au dus înapoi și nu mai umblau cu Iisus, zicînd: Aspru este cuvîntul Lui, cine poate să-l asculte?”² Căci pentru aceasta a și despărțit iubitorul de oameni Dumnezeu, grijindu-Se pentru mîntuirea noastră, petrecerea omenească în două feluri de viață, adică întru căsătorie și întru feciorie: ca acela ce nu poate suferi nevoia fecioriei să vină spre locuirea împreună cu muierea, știind că i se va cere cuvînt pentru întreaga înțelepciune și sfințenie și pentru asemănarea cu sfinții ce au fost întru căsătorie și întru hrănirea de copii, precum a fost Avraam în *Așezămîntul cel Vechi*. Care, jertfindu-l fără milă pe al său unul născut, cu alegerea lui Dumnezeu, a fost mult-lăudat.³ Și el avea ușile cortului său deschise, gata fiind către primi-

¹ Matei 18:6.

² Aici (la Ioan 6:59), e nevoie de tîlcuire, și iată ce zice pentru aceasta același Sfințit Teofilact:

„Cînd auzi că ucenicii Lui s-au întors înapoi, să nu-i înțelegi pe ucenicii cei adevărați, ci pe aceia care umblau după Dînsul în rîndul ucenicilor și numai după arătare se prefăceau că se învață de la El. Căci, între ucenici, erau unii care se ziceau «ucenici» ai Lui fiindcă petreceau lîngă Dînsul mai multă vreme decît gloatele; iar alăturîndu-se către ucenicii Lui cei adevărați, nu erau vrednici de nimic, ca cei ce doar la o vreme au crezut Lui.” (n. n.)

³ Atunci cînd Dumnezeu l-a zis lui Avraam: „Ia pe fiul tău, pe Isaac cel iubit, și-l fă jertfă pentru Mine într-un munte unde-ți voi arăta Eu!” (*Facerea* 22:2) Iar Avraam,

Res: rea celor ce voiau să găzduiască.¹ Iar el nu auzise: „Vindeți averile tale și le da săracilor!”² Și cele mai mari decât acestea le-au arătat Iov și prea-mulți alții, precum David și Samuil. Iar întru *Așezămîntul cel Nou*, așa au fost Petru și ceilalți apostoli.³ Căci de la tot omul se vor cere roadele dragostei către Dumnezeu și către aproapele și va fi muncit pentru răsturnarea poruncilor acestora, precum arată și Domnul în *Evangheli*, zicînd: „Cel care iubește pe tată sau pe maică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine.”⁴ Și: „Cel care nu urăște pe tatăl său, și pe maica sa, și pe muiere, și pe fii și încă și al său suflet nu poate să fie ucenic al Meu!”⁵

Oare ți se pare că și celor însurați li s-au pus cu hotărîre *Evangheliile*? Iată ți este arătat că ascultarea către *Evanghelie* se va cere de la toți oamenii: și de la monahi, și de la cei ce sînt întru însoțire. Căci destulă îi este celui ce a venit întru însoțire iertarea neînfrînării, și a poftirii către muiere și a amestecării [trupești]; iar celelalte porunci sînt legiuite tuturor asemenea și nu fără de primejdie celor ce le calcă. Pentru că, atunci cînd Hristos binevestea poruncile Tatălui, El le grăia către cei din lume; iar dacă undeva s-a întîmplat ca ucenicii Săi să-L întrebe și deosebi, răspunzîndu-le, le mărturisea grăind: „Iar cele ce le zic vouă, tuturor le zic.”⁶ Deci să nu te lenevești – o tu, cel ce mai-nainte ai ales către împărtășirea muierii – ca și cum ai avea întru stăpînire a te îmbrăca cu lumea! Căci tu ai trebuință de mai multe ostenele și păzire către cîștigarea mîntuirii ca acela ce ai ales a locui cu adevărat prin mijlocul curselor și a stăpînirii puterilor celor potrivnice, și ca acela ce ai întăritările păcatelor înaintea ochilor și ca acela ce noaptea și ziua îți slăbănogști toate simțirile tale către poftirea acelora. Deci să cunoști că nu vei scăpa de lupta împotriva vrăjmașului, nici nu te vei atinge de biruința asu-

din credință neîndoită și din dragoste de Dumnezeu, chiar s-a apucat să facă aceasta, rămînînd în amintirea credincioșilor de peste timp (după Sfîntul Ioan Gură de Aur). (n. n.)

¹ Tocmai pentru iubirea de străini a lui, Avraam s-a făcut gazdă lui Dumnezeu celui în Trei Fețe (Persoane), precum citim: „La ceasul de amiază-zi, Domnul Se arată lui Avraam acolo unde ședea el, la copacul Mamvri” (*Facerea* 18:1). (n. n.)

² *Matei* 19:21, *Marcu* 10:21.

³ Pentru aceea și zicea Petru: „Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat” (*Marcu* 10:28) (n. n.)

⁴ *Matei* 11:37.

⁵ Locul acesta (de la *Luca* 14:27) trebuie bine înțeles, și iată ce zice Sfîntul Teofilact: „Și vezi să nu te răpești [înțelegînd] cuvîntul [acesta] simplu și fără de socoteală. Căci Iubitorul de oameni nu învață cruzimea [...], ci voiește ca adevăratul Său ucenic să-și urască rudeniile doar atunci cînd îl smintesc de la cinstirea lui Dumnezeu și, pentru dragostea către dîșii, el se oprește de la a face lucrul cel bun. Căci, dacă nu-l vor sminti, [Mîntuitorul] învață mai ales a-i cinsti pînă la răsufierea cea mai de pe urmă.” (n. n.)

⁶ *Marcu* 13:37.

Respectă pra acestuia fără multe osteneli ce se aduc pentru păzirea dogmelor¹ evanghelice. Căci cum vei putea să te lepezi de lupta împotriva vrăjmașului, petrecând în locul de luptă al războiului? Loc care este tot pământul acesta de sub cer², întru care ne-am învățat (din istoria cea pentru Iov) că acesta înconjură și umblă ca un câine turbat, căutînd pe cine să înghită. Deci, dacă te lepezi de războiul împotriva luptătorului [neamului omenesc], mută-te întru altă lume, întru care acela nu se află, și atunci îți va fi ție fără primejdie lepădarea luptei împotriva lui și nelucrarea dogmelor evanghelice! Iar de vreme ce aceasta îți este cu neputință, atunci sîrguiește-te spre învățătura nevoinței asupra lui, învățîndu-te din *Scripturi* meșteșugul luptelor; ca nu cumva, biruindu-te de dînsul dintru neștiință, să fii dat veșnicului foc.

Și acestea să se zică în treacăt către cei întru însoțire [căsătoriți] care nu se grijesc de păzirea poruncilor lui Hristos și [cred că] sînt fără de primejdie. Iar tu – îndrăgitorule al viețuirilor celor cerești, și neguțătorule al petrecerii celei îngerești și care poștești a te face împreună-ostaș cu sfinții oșteni ai lui Hristos – întărește-te pe tine spre răbdarea necazurilor și apropie-te cu bărbăție la soborul mohahilor! Și, întru începutul lepădării tale, îmbărbătează-te să nu te tragi în jos de împătîmirea către rudeniile cele după trup, întărindu-te prin schimbarea celor muritoare către cele nemuritoare! Iar cînd vei face lepădarea lucrurilor tale, fii neplecat și tare, adevărindu-te cu de-adinsul că le trimiți înainte la Ceruri, ascunzîndu-le adică pe dîsele în sînurile săracilor pentru a le afla la Dumnezeu cu multă adăugire.³ Iar cînd te desparți de prieteni și de casnicii tăi, să nu fii mîhnit, căci te împreunezi cu Hristos ce S-a răstignit pentru tine! Lucru decît Care, ce altul ni s-ar cuveni să socotim mai iubit?! Iar cînd, cu ajutorul lui Dumnezeu, îl vei birui prin această luptă dintîi pe vrăjmașul tău, să nu te arunci pe tine ca pe unul din vasele cele necinstite! Pentru că acum, prin lepădarea lucrurilor pămîntești, te-ai cinstit pe tine înaintea lui Hristos! Ci să te faci întru multă purtare de grijă și întru economie, ca să afli bărbat povățuitor nerătăcit viețuirii tale, bine știind el a-i povățui pe cei ce merg

¹ Adică a adevărilor neschimbate și de neschimbat ale buneii vestiri a lui Hristos-Dumnezeu. (n. n.)

² Căci vrăjmașul diavol este „stăpînitorul acestei lumi” (Ioan 14:30). „Iar prin «stăpînitor al lumii» să-l înțelegi pe el nu al zidirii, ci al norodului celui fără de socoteală și care cugetă cele ale lumii. Căci [diavolul] nu stăpînește cerul și pămîntul, căci [altminteri] toate le-ar fi răsturnat și le-ar fi tulburat, ci pe cei ce se dau lui singuri pe sine. Pentru aceasta se zice și «stăpînitor al întunericului», iar «întuneric» să înțelegi lucrurile cele rele” (Sfințitul Teofilact, după Ioan Gură de Aur). (n. n.)

³ Căci zice înțeleptul: „Cine îl miluiește pe sărac îl împrumută pe Dumnezeu” (*Pildele lui Solomon* 19:17). (n. n.)

Rescătorele lui Dumnezeu, plin fiind de fapte bune, din lucrările sale avînd mărturie a dragostei celei către Dumnezeu și avînd cunoștința *Dumnezeieștilor Scripturi*; fără de răspîndiri, ne iubitor de argint, fără de avere, liniștit, iubitor de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemînios, nepomenitor de rău, mult spre zidirea celor ce se apropie către dînsul, nemărit în deșert, nemîndru, nemomitor [neînșelător], nerăsturnat, necinstind nimic mai-nainte decît pe Dumnezeu. Și, dacă vei afla pe unul ca acesta, să te dai pe tine lui scui-pînd și aruncînd afară toată voia ta, ca să te afli ca un vas curat, păzind bunătățile cele puse întru tine spre a ta laudă și slavă. Iar dacă vei lăsa întru sine-ți ceva din patimile ce au fost mai-nainte întru tine, atunci ai prefăcut întru acrimă bunătățile cele puse întru tine și te vei lepăda afară ca oarecare din vasele cele necinstite.

Aceasta este a doua luptă asupra împotrivă-luptătorului mîntuirii noastre: a-și birui cineva voile sale și a le da pe toate acelui învățător bun să le chivernisească. Pentru că, ale dascălilor celor buni, bune sînt învățăturile și fără împotrivire, precum și ale celor răi sînt rele. Căci, cînd potrivnicul nostru cel viclean [diavolul] nu va putea să ne înduplece să petrecem întru tulburarea și întru pierzarea lumii, atunci el se sîrguiește să ne înduplece să nu ne dăm pe noi înșine vieții celei cu de-amăruntul și bărbatului care ne aduce înaintea de față și îndreptează toate păcatele noastre, ci oarecăruia din cei înnebuniți de slava deșartă și care își alcătuiește ale sale patimi cu pricina pogorîrii către cei ce viețuiesc împreună cu el. Și aceasta o face diavolul ca, iarăși făcîndu-ne pe noi înmiit pătimiși întru acest chip ne-rătat, să ne așeze sub ale sale legături ale păcatului. Și aceasta o pătimește oricine dacă se va duce să se supună la om neînvățat. Iar tu, dacă te vei da pe tine unui bărbat mult-îmbunătățit, vei fi moștenitor bunătăților celor dintru dînsul și prea-fericit înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Iar dacă, pentru cruțarea trupului tău, vei căuta învățător împreună-pogorîtor către patimile cele dintru tine – sau, mai vîrtos a zice, împreună-căzător cu tine – în deșert ai luat nevoița lepădării de lume, dîndu-te vieții celei împătimate, primind învățător orb și povățuindu-te de el spre groapă. „Căci, dacă orb pe orb va povățui, amîndoi vor cădea în groapă.”¹ „Căci destul îi este ucenicului a se face ca dascălul său.”² Al lui Dumnezeu este glasul acesta, și nu va greși! Cu lege de nevoitor ți se cuvine să viețuiești; iar dacă nu, nu te vei încununa, precum a zis Apostolul: „Și, de pătimește cineva, nu se încununează, dacă nu va pătimi după lege!”³

¹ Matei 15:14.

² Matei 10:25.

³ 2 Timotei 2:5.

Deci – dacă vei afla, cu darul lui Dumnezeu (pentru că negreșit vei afla, căutînd) un învățător de lucruri bune – păzește-te întru sine-ți să nu faci nimic afară de voia lui! Căci tot lucrul care se face fără de dînsul este un furtișag și o furare de cele sfinte – care duce spre moarte, iar nu spre folos – măcar de ți s-ar și părea că este lucru bun. Căci, dacă este bun, atunci pentru ce se face în taină, iar nu la arătare? Întreabă [aceasta] gîndul tău care meșteșugește să te faci tîlhar prin cele de-a dreapta și, prin neascultările cele pârut bune, îți gătește faptele cele de-a stînga. Să nu voiești a face descîntec peste cei mușcați de șerpi, fiind neiscusit a descînta! Ca nu cumva, trăgîndu-i pe șerpi, să fii cuprins de dînșii și apoi mîncat fără de milă, neputînd să stai împotriva lor. Nu te rezema pe bunul tău neam după trup și nu căuta cînte, căci omul cel trupesc nu le primește pe ale duhului!¹ Să nu te ispitești să te abați cu ceva din calea adevărului, vrînd să faci cele rele ce-ți sînt întru obicei, și cu a ta slăbănogire să-i împiedici pe cei ce se nevoiesc, iar ție însuși să-ți grămădești sarcina păcatelor. Ci să nu poftești nici a te culca întru așternut mai moale, nici să porți îmbrăcăminte lucii sau frumoase, sau să te încalți cu încălțăminte bune sau întru alt oarecare port, sau să schimbi bucatele sau [să cauți] întru lucrul mîinilor pe cel mai cu odihnă sau mai curat. Ci numai drept să-ți petreci viața, precum ai început dintîi. Pentru că acestea toate – nu numai dacă ar fi la tine, ci și de le vei căuta – nu vor avea sfîrșit bun. Căci, de nu le vei tăia din inima ta îndată ce le vei cunoaște că sînt meșteșugire diavolească, ele îți vor pricinui cădere din viețuirea cea întru Hristos. Ci – punînd întru sine-ți că ești mai necinstit și mai păcătos decît toți oamenii, și străin, și nemernic și din milostivire primit de cei ce s-au lepădat de lume mai-nainte de tine – sîrguiește-te să fii mai de pe urmă decît toți și rob al tuturor. Pentru că acestea îți vor aduce ție cînte și slavă adevărată, iar nu acelea.

Avînd urechi deschise spre ascultare și mîini gata spre împlinirea lucrului pe care l-ai auzit, să ai gură tăcută și inimă căutătoare împrejur! Fii deșert spre cuvîntarea deșartă, dar priceput și știutor spre auzirile cele de mîntuire ale *Dumnezeieștilor Scripturi*. Să-ți fie amară ție gustarea auzirii

¹ Apostolul Pavel zice așa: „Iar omul sufletesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sînt nebunie” (*1 Corinteni*:14). Și aceasta se înțelege așa, tot după Sfințitul Teofilact:

„«Omul sufletesc» este acela care pune întreaga cunoștință pe seama silogismelor sufletului său, socotind că nu are trebuință de ajutorul lui Dumnezeu. El nu voiește a primi nici o înțelegere duhovnicească fără iscodire, doar cu credința cea simplă, ci socotește că toate înțelegerile duhovnicești care nu au dovadă sînt nebunii și necunoștințe. Astfel, Pavel numește «om sufletesc», adică firesc, pe acela ce socotește că toate se fac cu firească socoteală și nu cugetă că este vreun lucru mai presus de fire.” (n. n.)

Respovestirilor lumești și faguri de miere povestirile cuvioșilor bărbați. Sîrguiește-te spre urmarea celor sihaștri și sfinți ce mai-nainte s-au deprins întru obiceiuri și nu aștepta să te înveți de la oricine. Nevoiește-te a te întinde spre faptele bune cele mai mari, și nici pentru cele mai mici să nu te lenevești. Greșeala ta să nu o treci cu vederea, măcar că ar fi mai mică decît toate; ci sîrguiește-te mai vîrtos spre îndreptare prin pocăință, măcar că mulți multe greșesc – și mici, și mai mari – și petrec nepocăiți. Nu te face judecător al greșelilor străine, căci [cei ce le fac] au Judecător drept, Care va răsplăti fiecăruia după lucrurile lui. Tu ține sarcina ta însuși și, pe cît îți este ție puterea, să o faci ușoară! Căci cel ce-și îngreuiază sarcina sa, el însuși o va și purta pe dînsa. Pocăința este mîntuire, iar neștiința pocăinței este moarte.

Ascunde-te despre oamenii cei deșerți și te arată pe tine de mai multe ori lui Dumnezeu! Leapădă-te de toată preumblarea, pe cît îți este cu putință, fugind de risipirile inimii tale! Căci, dacă ai ieșit din chilă ta, ai lăsat înfrînarea. Dacă ai căutat spre lume, ai [și] întîlnit vreo muiere curvă; care – fermecîndu-ți auzurile cu cuvintele cele zădăritoare, și ochii cu frumusețea feței și gusturile cu bucatele cele lacome – te va trage către sine ca și cu o undiță. Apoi, lipindu-se de mădularele tale și cuprinzîndu-te la piept către sine, îți va muia statornicia poștei spre înfrînare. Și așa, trăgîndu-te cu încetul pe tine de la viețuirea cea cu faptele bune, te va strica întru sine-și. Și – chiar de vei putea scăpa cîndva din mrejele acesteia, ajutîndu-te de la Dumnezeu – te vei întoarce la chilie, însă nu mai ești același, ci slăbănogit, și bolnav, și dezgustat spre tot lucrul faptelor bune și abia după multă vreme putînd a te întoarce iarăși la a ta deprindere. Căci pofta te va strîmtora pe tine cu gîndurile și spre una, și spre cealaltă viață¹ și cu multă osteneală vei putea să dai sufletului pe cele ale biruinței. Deci, de ți s-ar întîmpla să te depărtezi de la chilie pentru oarecare nevoie – îmbrăcîndu-te ca și cu o za de fier cu frica lui Dumnezeu, și luînd în mînă ca o sulită dragostea lui Hristos și biruind cu toată înfrînarea năpădirile desfătărilor – îndată ce vei isprăvi trebuința slujbei sări înapoi nezăbovindu-te! Ci, iute aripă folosind spre întoarcere, vino înapoi ca un porumbel fără de răutate la corabia ce te-a slobozit pe tine să scapi, purtînd în gură milele lui Hristos. Și, încredințînd cugetele tale cele din lăuntru întru acest chip că în nici un alt loc nu este odihna cea de mîntuire, vei izbuti să nu mai mergi altundeva [ca să afli odihnă și să te mîntuiești].

Tînăr fiind, ori cu trupul ori cu cugetul, fugi de petrecerea împreună cu cei de o vîrstă și depărtează-te de dînșii ca de o văpaie! Căci, arzîndu-i prin mijlocirea acestora, vrăjmașul i-a dat pe mulți focului celui veșnic,

¹ Adică a viețuirii călugărești și a celei lumești. (n. n.)

surpîndu-i pe dînșii întru necurata prăpastie a celor din cele cinci cetăți¹ cu dragoste ca și cum duhovnicească. Și astfel, pe cei ce s-au mîntuit în luciul mării de tot vîntul și viforul, [diavolul] i-a dat adîncului chiar în lăuntru limanurilor și prin înșiși bărbații cei din corabie, fiind ei fără de grijă.² Să nu șezi pe scaun lîngă cel tînăr, ci departe de dînsul! La culcarea somnului, hainele tale să nu se apropie de ale aceluia, și încă mai vîrtos să fie între voi vreunul bătrîn! Iar cînd vorbește cu tine sau îți cîntă înaintea feței [vreun tînăr], tu să-i dai răspuns căutînd în jos; ca nu cumva, primind de la vrăjmașul și semănătorul răutăților sămînța poftirii prin căutătura spre fețe, să aduci ca rod mănunchele stricăciunii și ale pieirii. Să nu te afli împreună cu dînsul în casă sau în locul unde nu este altul să vadă lucrurile voastre – nici cu pricina învățaturii cuvintelor dumnezeiești, nici cu altă oarecare pricină de orice fel sau trebuință prea de nevoie – căci nimic nu este mai de nevoie decît sufletul [tău], pentru care a și murit Hristos. Nu crede gîndului celui făcător de viclesug cînd te sfătuiește că nici o patimă trupească nu te poate sminti, încredințîndu-te că aceasta este ție sminteală din gîndul tău care îți zice aceste lucruri cu dovedire și cu multă cercare pentru cei ce au căzut dintru acestea, ca să iei pildă de la ei. Crede cuvintelor mele, ce sînt grăite din inimă iubitoare de frate! Aleargă la bătrînii ce sînt cu anevoie de întîmpinat [căci nu se amestecă cu oricine], care îi îndeamnă pe cei tineri către faptele cele îmbunătățite prin cuvintele parimiilor, iar cu fața nu vatămă nicidecum. Păzește-ți inima ta cu toată păzirea, ca să nu o fure diavolul! Căci aceasta e precum aurul, care se pîndește neîncetat de tîlhari noaptea și ziua și se răpește cînd nu te aștepți și nu cunoști.

Vezi să nu te înșele pe tine vrăjmașul [diavol] cu păcatul [lăcomiei] strămoșului [Adam] și să te scoată degrabă din raiul desfătării! Căci, cel ce l-a tras pe Adam din viață [la moarte] și a nădăduit să-L împiedice [chiar] și pe Iisus cu furtișagul și cu amăgirea mîncării³, acela cu mult mai vîrtos nu se va rușina să-ți amestece și ție otrava celei dintîi pricini a răutăților, cunoscîndu-i tăria. Căci patima îndrăcirii pîntecelui nu a obișnuit a-și arăta puterea întru mulțimea bucatelor, ci întru poftă și întru mică gustare.⁴

¹ E vorba de Sodomeni și Gomoreni. (n. n.)

² Metafora corabiei în furtună e des folosită de Sfinții Păriți. Astfel, „marea” înviforată însemnează însăși lumea aceasta tulburată, ce stă sub stăpînirea diavolului, a patimilor și a grijilor trupești; iar „limanurile” sînt fericitele mănăstiri și schituri, ca niște mici insule de pace îngerească în mijlocul noianului. (n. n.)

³ Atunci cînd L-a ispitit cu bogățiile lumii și cu puterea de a schimba pietrele în pîini. (n. n.)

⁴ Așa au pățit Eva și Adam, care doar *au gustat* din rodul cel oprit al cunoștinței bine-lui și răului. Așa era să moară și bunul și viteazul Ionatan, prietenul lui David, care *doar a gustat* din miera aceea sălbatică, luînd puțin pe vîrfurile sulitei (1 Împărați 14:43). (n. n.)